

РЕШЕНИЕ

№ 2104

гр. София, 30.03.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 6 състав,
в публично заседание на 12.12.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Боряна Бороджиева

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **6363** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл.АПК.

Делото е върнато от касационната инстанция, тричленен състав на АССГ за ново разглеждане на исковата молба на Н. Д. С. срещу Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“ (ГД „ИН“) за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 10 000 лв. за периода от 18.06.2020 г. до 20.06.2021 г. вследствие психически тормоз и нарушение на чл.1, 3 ЕКЗПЧ, ведно със законната лихва и разходи по делото. В обстоятелствената част на исковата молба се сочи следното: 1.Оплакване за нарушение на правата на ищеца, гарантирани от чл.1 и чл.2 от ЕКЗПЧ като служителите на ответника ИСДВР не работят с него относно превъзпитание, ресоциализация и интеграция в обществото; 2. Изтърпял повече от половината от цялото му наказание, а ИСДВР П. Ч. и администрацията на СЦЗ – С. отказват да свалят режима му от „строг“ на „общ“ с мотив, че още е рано, а също и че не е изпълнил „прогресивната система“, която счита, че не се използва в българските затвори, освен в СЦЗ и че е незаконна, използва се с цел да се гаврят с и унижават лишените от свобода. Тази система и бездействието подлагат него и близките му на психически тормоз и унижение, като това се върши умишлено злонамерено от ИСДВР и администрацията на СЦЗ. Същите не заменят режима му от от „строг“ на „общ“ и го лишават от правото му да ползва отпуск (гарнизон) при положение на законови основания за това, по този начин му нарушават УПО, тъй като дават становище, че има още по какво да работят с него, а не правят нищо. Ненаказван е, има две предложения от прекия му началник на работното му място и е награждаван, спазвал

вътрешния ред в СЦЗ, но нищо не се променя с плана на присъдата му. От тези бездействия на ръководството на СЦЗ – С. той се чувствал психически отпаднал в депресия, изпитвал страх и безнадеждност и отчаяние, защото осъзнавал, че срещу него се действа незаконосъобразно от служителите на ГД „ИН“, да му вредят с бездействието и неспазването на ЗИНЗС.

В съдебно заседание ищецът се представлява от адвокат Ю., който моли съдът да уважи иска. Счита, че от събраните доказателства писмени доказателства, доколкото не са се събрали нови гласни такива, в каквато насока са указанията на касационната инстанция, доказателствената тежест и възраженията на ответника, не се установили нови обстоятелства, променящи изводите на първоинстанционния съд, при първоначалното разглеждане на делото. Претендира разности съгласно представения списък при първото разглеждане на делото. По повод възражението на ответника, че се е отказал да съдейства на администрацията, моли да се има предвид, че първоначалният план за изпълнение на присъдата е от 24.07.20г. Отказът, за който се твърди, е след една година – 17.06.2021г. Този отказ не бил самоцелен и не е поради обстоятелствата, че не му се заменя режима и не му се намаляват точки, а изрично е заявен на какво се дължи – липсата на корекционна индивидуална работа за период от почти една година, което е основната причина да откаже. По делото няма никакви доказателства, извън връчваната му входяща поща и участието му в един турнир по белот с него да е извършвана каквото и да е корекционна работа, което е задължение на затворническата администрация.

Ответникът оспорва исковата молба и иска отхвърлянето ѝ в писмен отговор, подробни писмени бележки и в съдебно заседание чрез процесуалния представител юрисконсулт М.. Счита, че няма нарушение по чл.3 от ЗИНЗС и не са налице посочените незаконосъобразни бездействия – неизготвяне план на присъдата, липса на замяна на режима му в по-лек и лишаването му от право на допълнителен гарнизонен отпуск, не са проявени форми на нарушение по чл.3 от ЗИНЗС, те не са подобни на изброените неизчерпателно. Тезата му е, че твърдените като засегнати права, са всъщност правни възможности, които не са обвързани със задължение на ответника, така както има по отношение например на жилищната площ, храната, отопление, осветление и т.н. Позовава се на това, което свършено с ищеца – план на присъдата, който лишения от свобода с подписа си е приел да изпълнява и са заложили цели и задачи – напр. трудово устройване, включване в групова работа, предприети са действия по изпълнение на плана – ИСДВР е изготвил предложение за трудово устройване, вследствие на което ищецът е работил, предприети действия за включване в специализирана групова работа, което ищецът е отказал, първоначален доклад, психологическо заключение, теста за самооценка, като всичко това доказвало индивидуална работа, срещи. На следващо място е препланирането на присъдата, изготвено и подписано от ищеца на 02.08.2021г. Именно при настъпване на момента за промяна на плана, на 17.06.2021г. когато ищецът е извикан от ИСДВР на разговор за изготвяне годишен доклад за резултатите от работата и за нов план, ищецът заявява, че отказва да се работи с него. План се изготвя веднъж годишно и очевидно няма как да се промени преди изтичане на едногодишния срок. Инспекторът не е бездействал, има три заповеди за назначаване на работа, има и заповеди за поощрения/награди, които също са по предложение на ИСДВР, като по две от тях е получил награди, третата не е приета от началника. В тетрадката на 2-ра група са отбелязани проведени срещи с ищеца при връчване на кореспонденция и по повод

препланиране. Всичко докладвано в предложенията е резултат от срещи/беседи, т.е. от индивидуалната работа с лицето. За ИСДВР нямамо вменено задължение да отразява някъде или да протоколира срещи и беседи, това е и практически невъзможно, тъй като той е всеки ден със и при лишените от свобода, разговаря с всеки, който влезе при него или бъде повикан. В непринудените ежедневни разговори по различни теми, се състои корекционната работа, както и в наблюдение на поведението. Ответникът се позовава на мероприятия, провеждани във 2-ра група, но ищецът не се е включил в предлаганите дейности, не фигурира в списъците, като по този начин не показва активно отношение към провежданата работа и не изпълнява плана. Изричната декларация, че не желае да се работи с него, както и невключването му в груповата работа, заложен в плана и която е на доброволен принцип, довеждат именно до това да не се е променила оценката на риска, което е отразено в съответните доклади. Изключително правомощие на началника на затвора и изцяло по негова преценка е произнасянето по режима на изтърпяване на наказанията на лишените от свобода. От правната уредба по замяната на режима е категорично ясно, че такава замяна не представлява материално право на лишения от свобода, което да обвързва ответника със задължение за замяна. При липса на задължение за действие от ответника, няма бездействие, следователно няма и нарушение. По отношение на третото обстоятелство, което се твърди като нарушение - лишаването му от право на допълнителен гарнизонен отпуск, отрича да има уреден такъв в закона. Ищецът е визирал чл.98, ал. 1, т.6 от ЗИНЗС, което не представлява право на лишения от свобода, а мярка за поощрение като правна възможност при определени в закона предпоставки, визирани в текста на ал.1 - за подчертана дисциплинираност, за проявено сътрудничество при провеждането на социални и възпитателни мероприятия, за постигнати успехи и други положителни прояви. Моли съда да съобрази, че за да е налице нарушение от страна на ответника, е необходимо да има неизпълнено задължение за действие. При липса на задължение за действие от ответника, няма бездействие, следователно няма и нарушение. Ето защо и по отношение на твърдението за лишаване от право на гарнизонен отпуск, същото е очевидно неоснователно. По отношение на замяната по чл.66, ал.1 от ЗИНЗС коментира, че законът изисква наред с първата формална предпоставка, да е изтърпял 1/4 от наложеното наказание, но не по-малко от 6 месеца, която е налице на 29.12.2020г. за ищеца, да е налице кумулативно условието лишеният от свобода да има добро поведение и покаже, че се поправя, като поправянето се установява от годишния доклад за резултатите от работата и изготвяне на нов план за следващ период. Идва моментът за намаляване стойностите на оценката на риска от рецидив и вреди от първоначалните 64 точки към по-ниски и за нови предложения от ИСДВР за евентуална замяна на режим, както и за евентуален „гарнизонен“ отпуск. Точно в този ключов момент обаче, ищецът отказва със заявлението от 17.06.2021г. да се работи с него, защото не му сменяли режима и нямамо смисъл. Според ответника ищецът, като не е показал изискваното активно поведение и съдействие е поставил в невъзможност ИСДВР П.Ч. да предприеме следващите стъпки за ищеца, сред които да му бъде сменен режима и да получи „гарнизонен отпуск“.

Прокурорът счита, че искът е неоснователен и недоказан. Липсват доказани причинно-следствени вреди.

При първото разглеждане на дело незаконосъобразните бездействия на ответника са разглеждани като: неизготвяне на план на присъдата на ищеца, липса на замяна на

режима на ищеца в по-лек и лишаването му от право на допълнителен гарнизонен отпуск.

Към касационната жалба са приложени План на присъдата; Препланиран план на присъдата; Тестове за самооценка; Психологично заключение; първоначални доклади; докладни записки; пълни документи за проведени срещи;

От фактическа страна се установява следното:

Ищецът С. е изтърпявал наказание лишаване от свобода в размер на 3 години с начало на наказанието 29.06.2020 г. и първоначално постановен строг режим, постъпил е в Затвора [населено място], като е преведен от Затвора–гр.П. за доизтърпяване на наказанието на 04.08.2020 г. и от тази дата е разпределен във 2-ра група, където е пребивавал до освобождаването му. Назначен е на работа със Заповед № 99,100/31.03.2021 г. като портиер-чистач промишлена зона и се е справял с възложените му задачи, в затворническата общност контактувал с ограничен кръг хора, комуникативен, неконфликтен, пластичен във взаимоотношенията си, не са констатирани зависимости към алкохол и наркотични вещества, проявява уважение към пенитенциарния персонал и зачитане на авторитета в лицето на служителите, спазвал е ЗИНЗС и установения ред, и няма констатирани дисциплинарни нарушения, награждаван е, но не е наказван, а при първоначално изготвената оценка на риска от рецидив са отчетени средни софитности-64 т, като на 17.06.2021 година при проведен разговор с ИСДВР- Ч. относно плана на присъдата, същият писмено е заявил, че не желае да се работи повече с него и като причина е изтъкнал, че администрацията на Затвора си работи по вътрешни правила и няма смисъл да се бори за режим и условно предсрочно освобождаване.

В приложения Доклад от ИСДВР- Ч., изготвен на 03.08.2021г. (л.38 по делото), в частта му Прогноза за личността, се посочва, че провежданата корекционна работа с осъдения до момента, не установява промяна по отношение на риска от вреди за обществото, който остава в средните стойности, като се дефинира с оглед характера и тежестта на извършеното деяние, не е работил на външни обекти и не получавал награда – домашен отпуск, не е преминал все още етапите на „прогресивната система“, не е преместен в затворническо заведение от открит тип на общ или лек режим. Независимо, че в делото на лишения от свобода С. се съдържат доказателства за положен труд по време на изтърпяване на присъдата, както и награждавания, доброто поведение е определено като формално спазване на режима, каквото е законово дължимо от лишения от свобода а то стойностите към риска са 64 точки не са редуцирани, има фиксирани проблемни зони, по които да се работи.

От показанията на свидетеля Ч.- ИСДВР към Затвора- [населено място] се установява какво е било поведението на лишения от свобода по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.

От показанията на свидетеля Ж. Д.-лишен от свобода заедно с ищеца се установява , че ищецът е бил подтиснат от това ,че не се полагат грижи и не се работи с него, бил е възмутен и огорчен.

Указанията на касационната инстанция са свързани с това, че за пръв път пред нея ответникът е представил относими доказателства, от преценката на които зависи изясняването на всички факти и обстоятелства и формирането на мотивиран извод по оплакванията на ищеца, че ИСДВР не работи с него относно "превзпитание, ресоциализация и интеграция в обществото" ,както и изводът на съда при първото разглеждане на иска, че е налице е бездействие по отношение на индивидуалното

планиране и препланиране и не са идентифицирани нито приоритетите, нито целите и задачите за поправка и превъзпитание на ищеца и за неговата ресоциализация“, след като в мотивите на решението подробно са изведени изискванията на закона за това.

Съгласно представен план на присъдата на л.с. Н. С. (л.31 по касационното делото) зоните, целите, задачите са, как, кой и продължителност са: 1.отношение към престъплението –преосмисляне на извършеното престъпление-формиране на нагласи за водене на законосъобразен начин на живот-по време на изтърпяване на наказанието, формата на участие е индивидуално консултиране, отговорен е ИСДВР –до изтичане срока на присъдата; 2. трудова дейност – трудово устройване в рамките на 1-2 м. – придобиване на устойчиви навици-групово, отговорни водещите груповата работа-по време на изтърпяване на присъдата и 3.Умение за мислене –включване в групово работно за умения за мислене-усвояване на умения за поставяне на реалистични цели-групово, отговорни водещите груповата работа-по време на изтърпяване на присъдата. Подписан е от ИСДВР и от С..

Приложено е препланиране на присъдата на л.с. Н. С. от 07.08.2021г. (л.32 по касационното делото), в което са обсъдени зоните – отношение към правонарушението и умение за мислене, поставени са цели и задачи за 12 м, посочен е позитивен напредък, постигнат от лишения от свобода-назначен на работа, където изпълнява съвместно задачите си, оценката на риска е 64г.-среден риска от рецидив. Подписан е от ИСДВР и от С..

Правни изводи на съда:

Няма спор по допустимостта на исковата молба и надлежния ответник.

Спорът е налице ли са предпоставките за ангажиране на отговорност на ответника – незаконосъобразни бездействия, вреди и причинна връзка. Стои също въпросът преди това, дали тези бездействия, описани от ищеца представляват проявни форми на нарушение по чл.3 от ЗИНЗС.

Разгледана по същество, исковата молба е частично основателна. Съображенията за това са следните:

Безспорна е отговорността на държавата за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, регламентирана първо в Конституцията, после в ЗОДОВ и накрая по реда установен в АПК, като предпоставките са ясни – незаконосъобразна дейност, вреди и причинна връзка между тях. Съдът намира, че наведените от ищеца бездействия на ответника по условията на изтърпяване на наказанието и описаното от него тяхно въздействие върху психическото му състояние и душевно-емоционални негативни преживявания, могат да се отнесат към неизчерпателното изброяване на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС. Следователно искът се разглежда по реда на чл.284 и сл. от ЗИНЗС.

В случая по делото се установяват само една част от твърдените бездействия на ответника. Опроверга се, че същият не изготвил план на присъдата на ищеца и че го е лишил от отпуск, съответно от промяна на режима към по лек.

По делото, и при новото разглеждане на делото, не се доказва обаче, че ответникът чрез съответния служител е осигурил на ищеца дейност по превъзпитание, като реално е предоставил индивидуални консултации като задължение в плана за изпълнение на присъдата, по зоната „отношение към престъплението“.

Ответникът твърди, че няма такова задължение и че видно от доказателствата по

делото, на ищеца е осигурена възможност да работи, поощряван е с награди, дадена му е възможност да участва в различни мероприятия, но не го е сторил. Според ответника ИСДВР е работил с ищеца по превъзпитание. Да, обаче това твърдение не се доказва по делото с някое от представените писмени доказателства, не се подкрепя от гласните доказателства на ИСДВР Ч. и на Ж. Д., които сочат за обратното. На въпрос за конкретната корекционна работа с ищеца, ИСДВР посочва придвижване на кореспонденцията, назначаване на работа, предлагане за награждаване, положително становище. Тези дейности обаче касаят други части от плана на присъдата – т.2 и т.3, но не и индивидуална работа с лишения от свобода за неговото превъзпитание, така както посочва плана на присъдата: т.1. преосмисляне на извършеното престъпление-формирание на нагласи за водене на законосъобразен начин на живот-по време на изтърпяване на наказанието, формата на участие е индивидуално консултиране, отговорен е ИСДВР. С ищеца по време на престоя му в Затвора [населено място] няма данни да е осъществявана индивидуална корекционно-възпитателна работа.

В чл.152 от ЗИНЗС е посочено, че социалната дейност и възпитателната работа са основни средства за ресоциализация на лишените от свобода и са насочени към подпомагане на личностната промяна на осъдените и изграждане на умения и способности за законосъобразен начин на живот в обществото. Социалната дейност и възпитателната работа в местата за лишаване от свобода включват: диагностична и индивидуална корекционна дейност, програми за въздействие, за намаляване на риска от рецидив и риска от вреди, образование, обучение и квалификация на лишените от свобода, творчески, културни и спортни дейности и религиозна подкрепа, и с лишените от свобода се осъществява групова и индивидуална социална дейност и възпитателна работа. По аргумент от нормата на чл.157 от ЗИНЗС специализираните програми за индивидуална и групова работа се реализират от инспекторите по социална дейност и възпитателна работа съвместно със служителите от останалите направления на дейност, доброволци и външни експерти с подходяща подготовка. Специализираните програми имат за цел- мотивиране и насърчаване на законосъобразно поведение, повишаване на социалната компетентност и изграждане на поведенчески умения, преодоляване на зависимости. Участието на осъдените в специализирани програми е доброволно. Сътрудничеството им в процеса на ресоциализация се насърчава.

По делото не се събраха доказателства на кои дати, какви срещи са провеждани с ищеца в периода от 29.06.2020 г. до 20.06.2021 г, както в Затвора – [населено място], така и в Затвора в [населено място], няма доказателства за водените срещи и беседи по възпитателната работа, за извършена оценка на риска и за извършване на базиращото се основно на нея препланиране на присъдата, не са представени и няма и доказателства за това на кои дати какво е извършено от ИСДВР/ в случая Ч..

Тази липса на доказана индивидуална работа с ищеца кореспондира с приложено негово заявление от 17.06.2021 г., с която се е отказал от всякаква работа по плана на присъдата, защото е приел, че няма никакъв смисъл да се бори.

В този смисъл са и показанията на свидетеля Д., който отрича ИСДВР Ч.,

който отговаря и за него, да е провеждал индивидуални срещи, беседи, работа по реинтеграция с лишените от свобода и конкретно със С.. Споделял му, че не работят с него и бил възмутен.

С оглед на това, настоящият съдебен състав намира, че е налице бездействие от страна на ответника по отношение на индивидуалната работа с ищеца.

Вредите се установяват, както и причинно-следствената връзка. Ищецът по описание на свидетеля Д. се чувствал зле, бил отчаян. Предвид, че вследствие на липсата на индивидуална работа с ищеца се е стигнало до извод, че целите и задачите за поправяне и превъзпитание все още не са постигнати, последиците са свързани с това, че същият не преминава нататък по т.нар. прогресивна програма и е лишен от възможност да облекчи режима си и да получи отпуск. В този смисъл негативните последици в неимуществената сфера на ищеца са очевидни.

Съставът възприема извода в предходното решение, че така лишаването на С. от цел, перспектива и надежда да постигне облекчаване на положението си като се работи индивидуално с него по превъзпитание и отношение към престъплението отговаря на критериите за нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Предвид презумпцията по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при установяване на нарушение по чл. 3 от закона, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното. Липсата на доказателства за провеждане на каквито и да било срещи и разговори с него относно (т.1 от индивидуалния план на присъдата) е довело не само до нарушаване на неговото достойнство, предизвикало е безпомощност, гняв, тъга, но и до демотивация и отказът му от по-нататъшна работа с него по ресоциализацията му.

Налице е причинна връзка между бездействието на служители на ответника по иска и настъпилите вреди-неимуществени вреди. Доказа се, че вредите са пряка и непосредствена последица от увреждането-от липсата на проведена корекционна и възпитателна работа с ищеца, което в крайна сметка го е демотивирало и се е стигнало до отказ същият да продължи да се поправя и превъзпитава, а и невъзможност към съответния момент да облекчи положението си към по лек режим, ползване на отпуск и предсрочно освобождаване.

Предвид обстоятелството, че в ЗИНЗС липсва разпоредба как се определя обезщетението за неимуществени вреди, то следва да намери приложение разпоредбата на чл.52 от ЗЗД, според която обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост. В конкретния случай, настоящият съдебен състав намира, че обезщетението, което следва да се присъди на ищеца за претърпените от него неимуществени вреди, вследствие незаконосъобразно бездействие на служители на ГД“ИН“-С. относно индивидуална работа с ищеца по превъзпитанието му, следва да бъде в размер на 800 лв., което е справедливо и ще репарира претърпените от ищеца неимуществени вреди - тъга, безпомощност, гняв от невъзможността да се работи с него да се превъзпита и поправи. Интензитетът и времетраенето на вредите, а също и че представляват едно от трите наведени в исковата молба фактически основания, обуславят определяне на

сума по-малка от претендираната. Този размер от 800 лв. е достатъчен да репарира ищеца за претърпените вреди от бездействието на ответника по иска. Искът е основателен и доказан до този размер, а за разликата от 800 лв. до претендирания размер от 10 000 лева следва да бъде отхвърлен като неоснователен и недоказан. Недоказан е и началният период на уверждането-18.06.2020 година, тъй като изпълнението на наказанието е започнало на дата 29.06.2020 г., а не на 18.06.2020 г. Както се посочи – опровергаха се останалите основания на иска – липсата на план на присъдата и лишаване от отпуск.

В първоначално предявения иск е посочено, че обезщетението се претендира с лихва и разноски. Но искането за лихва не е уточнено по никакъв начин като начало и край, не е поддържано при новото разглеждане, а при първото не са присъдени изобщо лихви и не е била налице касационна жалба от ищеца за това и съдът не се произнася.

Разноските се поддържат от ищеца. С оглед изхода на спора и съгласно нормата на чл.286,ал.3 от ЗИНЗС, когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разноските по производството, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса. Съдът осъжда ответника да заплати на ищеца и възнаграждение за един адвокат, когато е имал такъв, съразмерно с уважената част от иска.

Ищецът е внесъл държавна такса в размер на 10 лв., представляван е от адвокат Ю., като същият е осъществил безплатно процесуално представителство по реда на чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата. Съгласно чл.8, във връзка с чл.7, ал.2 т.3 от Наредбата за минималните адвокатски възнаграждения и предвид, че искът е частично уважен в полза на адвокат Ю. следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение съразмерно с уважената част от иска – в размер на 104 лв.

Воден от горното, съдът

Р Е Ш И :

ОСЪЖДА Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“ да заплати на Н. Д. С. с ЕГН [ЕГН] обезщетение за претърпени неимуществени вреди за периода от 29.06.2020 г. до 20.06.2021 г. вследствие неизпълнение на задължението за индивидуална работа по плана на присъдата му в размер на 800 лв. (осемстотин лева).

ОТХВЪРЛЯ иска за разликата над присъдения размер от 800 лв. до предявения размер от 10 000 лв. и за основания, свързани с неизготвяне на план на присъдата, неосигуряване на „гарнизонен“ отпуск и на промяна на режима.

ОСЪЖДА Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“ да заплати на Н. Д. С. сума от 10 лв. за държавна такса.

ОСЪЖДА Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“- [населено място] да заплати на адвокат И. В. Ю., САК, адвокатско възнаграждение в размер на 104 лв.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред тричленен състав на АССГ в 14 дневен срок от съобщението.

СЪДИЯ: